

POSUDEK
oponenta magisterské práce

Jméno studenta: **Eliška Svobodová**
Název magisterské práce: **Spiritualita zdravotních sester**
..... **ve vztahu k otázce umírání a smrti**
Oponent: **Doc. PhDr. Zdeněk Vojtíšek, Ph. D.**
Odevzdání posudku: **leden 2024**

Téma diplomové práce studentky Elišky Svobodové spadá do oboru psychologie náboženství, který je v úzkém kontaktu s religionistikou, anebo dokonce může být považován za její součást. Ovšem sama práce je psána z hlediska zdravotní sestry a diplomantka v ní své studium religionistiky a psychologie náboženství zohlednila jen velmi málo. A přitom by to diplomové práci pravděpodobně pomohlo. Mám na mysli hlavně toto:

- Klíčový pojem „spiritualita“ není definován, ale ihned operacionalizován pro výzkumné účely; chybí tím pádem diskuse o tomto velmi zatíženém pojmu. Nejen že bychom takovou diskusi o pojmu spiritualita v diplomové práci v oboru religionistika nebo psychologie náboženství očekávali, ale mohla také vyústit do pracovní typologie (např. ortodoxní křesťan – bezkonfesní křesťan – stoupenec esoterické tradice). K jednotlivým typům mohli být respondenti zhruba přiřazeni. Taková typologie mohla být navzdory svým mnoha omezením užitečná při interpretaci výsledků výzkumu (str. 52–53). Výsledky výzkumu jsou totiž poněkud chudé a nepůsobí příliš přesvědčivě. Materiál by přitom stačil na přesvědčivější a přínosnější závěry.

- Podobně bychom od religionistky čekali, že odborně pojme a zhodnotí funkci rituálů, o nichž zajímavě píše na str. 49–52. Bohužel tento popis „zvyklostí“, jak jsou rituály často v práci nazývány, s religionistickou teorií rituálů nijak nekoresponduje.

- Od religionistky bychom také čekali lepší práci s překrývajícími se pojmy „stěhování duší“ a „reinkarnace“, popřípadě „znovunarození“, a také vysvětlení toho, z jakých tradic tyto pojmy pocházejí a jak jim současní lidé obvykle rozumějí.

Pouze okrajové zapojení religionistiky do diplomové práce považuji za její hlavní slabinu. Malými výjimkami jsou krátká pojednání o duši na straně 55 a o křesťanském pojetí smrti (str. 54), ovšem tak stručná, že jejich hodnota je mizivá. Přístup zdravotní sestry se odráží i v literatuře (nesprávně nazvané „primární“). V ní má naprostou převahu zdravotnická odborná literatura a chybí v ní nejenom religionistické práce Zuzany Kosticové, bez nichž si lze pojednání o současné spiritualitě jen těžko představit (pokud nemluvíme o zahraniční literatuře), ale například i práce socioložky náboženství Andrey Beláňové o nemocničním kaplanství. Přitom právě nemocniční kaplani by z výzkumu studentky Svobodové mohli profitovat.

Výzkum provedený na 15 respondentech byl jistě velmi pracný a tuto studentčinu práci je nutné ocenit. Přepisy všech rozhovorů jsou v obsáhlé příloze. Ale právě z těchto přepisů vzniká dojem, že o spiritualitě v prostředí, v němž je běžné umírání a smrt, by toho bylo možné říci více a více religionisticky. Není mi úplně jasné, jakou roli ve výzkumném záměru studentky měl dotazník. Ano, na několika místech jeho výsledky zajímavě dokumentují jednotlivé kapitoly, ale souvislost mezi nimi a metodou polostrukturovaných rozhovorů se mi zdá jako velmi slabá.

Práce má dobrou grafickou úroveň, ale obsahuje až příliš mnoho pravopisných chyb a překlepů. Při psaní o respondentech, z nichž je 14 žen a 1 muž, bylo třeba používat gene-

rické maskulinum; použití slova „respondentky“ způsobuje zbytečné čtenářské otázky a nejistotu, koho se tvrzení vlastně týká.

Celkově diplomová práce prozrazuje malou zkušenost studentky s odbornou literaturou. Podobně jako se projevila v nesprávném použití pojmu „primární literatura“, projevuje se i v obsahu kapitoly Diskuse: navzdory akademickým zvyklostem tato kapitola obsahuje až příliš pocitů a nezávazných postřehů studentky.

Zdá se mi, že se ukázalo jako chyba, že studentka pokračovala na magisterské úrovni ve stejném tématu jako na stupni bakalářském. Její magisterská práce je sice nesrovnatelně kvalitnější než práce bakalářská (obhájená roku 2020 na Univerzitě Pardubice), ale téma jí nedovolilo překročit její prvotní vzdělání zdravotní sestry a „uvěznilo“ ji v perspektivě této profese. Tím – jak je napsáno již výše – jen velmi málo z diplomové práce svědčí pro to, že kolegyně má za sebou magisterské studium religionistiky. Chápu to jako nevyužitou šanci a diplomovou práci nemohu hodnotit lépe než stupněm „dobře“.

Zdeněk Vojtíšek